

शिवनेरी कॉलेज त्रिभार अर्वाण्ड

गण्ड: chatre vishal Bahan

दर: B.A F.Y. (2022-23)

पेयड: - Intoo. to physical Geog

PROBABILITY

Chapter 12

Probability

Chapter 12

प्राकृतिक भूगोषाची अर्थ (Physical Geography) व्याख्या (Definition) और होय

1) प्राकृतिक पर्यावरणाचा अभ्यास म्हणजे प्राकृतिक भूगोष असून त्यामध्ये भूपट समुद्र व महासागर आणि वातावरण अभ्यास समाविष्ट होतो

2) पृथ्वीवरील प्राकृतिक घटकांचा अभ्यास करणारी अशी शाखा म्हणजे प्राकृतिक भूगोष त्यामध्ये भूमी जल आणि हवेच्या अभ्यासाचा प्रामुख्याने समावेश होतो या शाखामध्ये जलवायुशास्त्र हवामानशास्त्र भूकंपशास्त्र सायप्रमाने मुद्रा वनस्पती आणि प्राणी यांच्या भाषाशास्त्राचा समावेश होतो

3) प्राकृतिक भूगोष हे पृष्ठावरील विविध वैशिष्ट्यांचा भूभूतकाराच्या व त्याच्या स्थैर्य वितरणाचा अभ्यास करणारे शास्त्र आहे

4) मानवाच्या सभोवतील - आसोनाच्या प्राकृतिक पर्यावरणाचे परिपूर्ण ज्ञान प्राप्त करण्यासाठी व मानव आणि पर्यावरण यातील आंतरिक्या समजण्यासाठी विविध नैसर्गिक शास्त्रांच्या अभ्यासाची आवश्यकता असते

र-वरूप आणि व्याप्ती

प्राकृतिक भूगोष प्रामुख्याने प्राकृतिक घटकांची वैश्लेषिक अभ्यास विचारण घेतली जाते प्राकृतिक पर्यावरणाच्या घटकांमध्ये ज्याप्रमाणे

या चार आवरणाचा अभ्यास विसारने होत असल्याने या शाखेची व्याप्ती उत्तरउत्तर वाढत आहे. भूगोलाच्या उनेक शाखा विकसित व्याप्त्या आहेत.

1) ज्योतिर्विज्ञान (Astroonomy Geology)

प्रामुख्याने या शाखेत विश्व सुर्यमात्या वृद्ध अवस्थाच निमित्ती पृथ्वी व इतर वृद्ध व्याप्ये उपग्रह यांची वली कायमापन भरती होवती दिवस रात्र निमित्ती प्रतुक याचा आरस केला जातो.

2) भूसंपशास्त्र (Geomorphology)

या शाखेत भूखल्वरीत तिवेष भूआकाराच्या निमित्तीत कारणीभूत द्रवाच्या वाढीचा अर्थस केला जातो. प्रामुख्याने पृथ्वीचे अंतरा खंड व महासागर याची निमित्ती भूप्रकाराच्या घडणीमध्ये अह भागी होणा-यत अंतर्गत व वदिगत शक्ती व्यापुन निमीत होणाच्या अंतर्गत व वदिगत शक्ती व्यापुन निमीत होणाच्या. भूसांने वर्गीकृत व वितरण इत्यादीचा आश्वास भूक्षम भूक्षणाश्मात केला जातो.

3) भूगर्भशास्त्र :- भूगर्भशास्त्रात भूपृष्ठानगत घटकांचा आश्वास केला जातो. या शास्त्रात काळ टपथ्या व विघेधत भूतकाळाच्या दृषिकाल्ठव्या उभ्यास केदीनू कायप जातो पृथ्वीचे अंतरा मृदपरण पृथ्वीचे प्या असुवति शक्ती भुकप ज्वापापुरी खडकाची निमीती इ घटकाचा अभ्यास केला जातो.

4) हवामानशास्त्र (Climatology) :- हवामानशास्त्रात पृथ्वी वरील विविध प्रकारचे हवामान व त्याचा नैसर्गिक परिवर्तन व हंगार परिणाम याचा अभ्यास केला जातो. पृथ्वीभोवती असलेले वातावरण त्याचे घटक व वातावरणाचे या तामान वायुमार्ग, वारे, आर्द्रता इ. घटकांचा अभ्यास केला जातो.

5) वातावरणशास्त्र (Meteorology) :- वातावरणशास्त्रात हावेची दैनिक स्थिती व त्याच्या भौतिक स्थितीचा अभ्यास केला जातो. वातावरण शास्त्राने कळलेल्या निकषांचे विस्तीर्ण क्षेत्रावर काय व स्थाय्यपद्धत्या संपूर्ण पृथ्वीवर कसे उपयोजन होत आहे त्याचे अध्ययन हवामान शास्त्र करतो.

6) सागरीय भूगोल (Oceanography) या शाखेत सागरजात्याचा प्राकृतिक रसायनिक गुणधर्मांचा अभ्यास केला जातो. प्रामुख्याने महासागराचा आकार, सागर जात्याचा सागर तळवरील निक्षेप, सागरपात्रा हाव्याची भरती उभाहोची सागरी पातळी व वनस्पती वृक्ष सहसंज्ञातील वनिजांचा अभ्यास सागरीय भूगोलात केला जातो.

7) मृदाशास्त्र (Pedology) :- या शाखेत भूपृष्ठावरील जमिनीचा अभ्यास केला जातो. मृदाशास्त्राच्या उत्पादन क्षमता मृदेचे वर्गीकरण व वितरण उत्पादन महत्वाचा ठरतो. प्राकृतिक भूगोलातही मृदेची अभ्यास केला जातो.

8) जैविक भूगोप्य (Biogeography) :- भूपृष्ठावरील वनस्पती व प्राणी यांचा अभ्यास या शाखेत केला जातो. जैविक भूगोपाचे वनस्पती भूगोप्य व प्राणी भूगोप्य या दोन उपशाखांत वर्गीकरण केले जाते. वनस्पती भूगोपात भूपृष्ठावरील वनस्पती भूगोपात भूपृष्ठा व हवामान असाचा अभ्यास करावा लागतो.

* प्राकृतिक भूगोपाचे महत्व (Importance of Physical Geography) :-

प्राकृतिक भूगोप्य ही भूगोपशास्त्राची एक मासभूत शाखा असून मानवाच्या जीवनाशी निगडित आहे. मानव ज्या परिसरात राहतो तेथे त्याचा संबंध सर्वप्रथम प्राकृतिक दृष्टीकोनातून घ्यावा लागतो. मानव आपल्या वनस्पतीची जागा निवडताना प्राकृतिक पर्यावरण चा आधार घेत असतो. मानवी जीवनाच्या अस्तित्वात व विकासामध्ये जमीन, पाणी, हवा, शक्ति, जलसंपत्ती, उपतीसाधन इत्यादींचे महत्व आहे. या सर्व बाबी प्राकृतिक भूगोपाचे क्षेत्रात अजस्यसाधारण आहेत. त्यामुळे प्राकृतिक भूगोपाचे महत्व जाणून घेण्याची आवश्यकता आहे.

1) प्रामुख्याने प्राकृतिक भूगोपात भूचलन व भूकंपाचा अभ्यास केला. त्यामुळे भूमिउपयोजन करणे व त्याद्वारा वाढवणे वरील मानवी नियंत्रणाची दृष्टीही कोरता.

६) दडा मोडीचा परिणाम झुपळावर होतो. पृथ्वीवरील वीहगति शक्तीची कारके झुपळावर वदाप घडवून आणतात या सर्व बाबीचे विरीक्षण करून मानवस वस्ती उद्योगधंदे स्थापन करावे त्यागतात

३) वातावरणाचा अभ्यास हा प्राकृतिक भुगोलाचा भाग म्हणून मागाचा होतो मानवाच्या जीवनावर तर हवामानाचा प्रभाव अनेक प्रकारे होतो मानवाचा आहार पोषाळ निवास, विविध प्रकारचे व्यवसाय इत्यादीवर हवामानाचा प्रथम परिणाम होत असून मानवाच्या कुषी व्यवसायावर होणारा परिणाम तर अण्य व्यवसायाधारण आहे त्यात पुर, फळाळ, थड हेची त्यात थुके आभाळीदार आकाश इत्यादीचा प्रभाव मानवी व्यवसाय व जीवनावर होतो याचा परिचय होण्यासाठी हवामानशास्त्र अभ्यास करावा लागतो

३) जगावरणाचा अभ्यास हा प्राकृतिक भुगोलाच्या कट्टेत अत्यंत महत्त्वाचा आहे पृथ्वीचा सुभारे ७१% भाग सागराने व्यापलेला आहे त्यामुळे सागरतळ रचना हातच्याम भरती आहोती समुद्रवाह हवामान व तापमानाचे स्वरूप समजावून घेणे आवश्यकता आहे सागरी वाहवुक मवेसशि, सागरी शोधनसंपत्ती उश्चुवन ठरतो

५) प्राकृतिक पर्यावरण व सजीवांची उत्कृती याचा आंतरसंबध प्राकृतिक भुगोलाचा अभ्यासासामुळे तापसणे शक्य होतो

5] प्राकृतिक भुगोलाच्या अभ्यासातुळे, सुकृतातीत
 पृथ्वीचे स्थान हेही खरुमान घेणे उत्त
 र आहे ज्याची विषया प्रत्येक ज्ञान प्राप्त हो
 त्या बाबीचा जीवसूक्ष्म परिणाम असायत
 होण्यास मदत होते

6] भौगोलिक अभ्यासात मानव हा केंद्रबिंदू
 असून तरी मानवाच्या सामाजिक आयुष्या
 प्रादेशिक भिन्नतेस त्या प्रदेशातील प्राकृतिक
 घटके कारणीभूत असतात त्यामुळे प्रदेशातील
 मानवी जीवनाचा अभ्यास करत असतात
 प्राकृतिक भुगोलाचे अध्यायन कमप्राप्त होते

7] आजच्या वेगाने बदलत्या युगात पृथ्वीवरील
 मानवाच्या हस्तक्षेप उत्तरोत्तर किती स्वरूप
 धारण करत आहे त्यामुळे महत्वाच्या
 प्राकृतिक रूपदाचे अवमूल्यात घडून येत
 आहे शास्त्रीय आणि तांत्रिक ज्ञानाच्या
 प्रगतीमुळे अनेक प्रकारचे उद्योग निर्माण
 झाल्या आहेत त्यामुळे वाढत्या उद्योगांमुळे
 वायूदूषण, आवाजदूषण, आवाजदूषण
 अनेक गंभीर समस्या निर्माण झाल्या
 आहेत परिणामी पर्यावरणाची अक्षय्यता
 विवादास्पद होत चालत आहे